

ZNAMENÍ DOBY

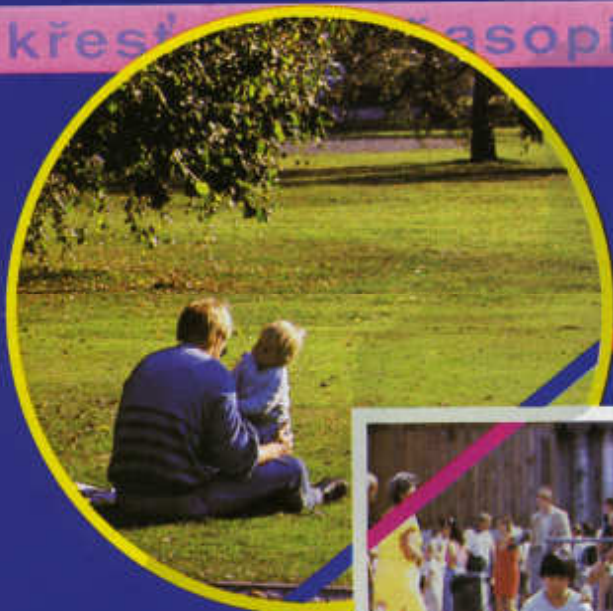
24. ročník

křesťanský časopis pro každého

1992

6

Cena Kčs 6,-

Možnosti, které čekají:

Křesťansky orientovaná rodina

Vážení přátelé,

dovolte, abych Vám při příležitosti vstupu do nového roku 1993 popřál dobré zdraví, pokoj do srdce, úsměv na tváři a radost z mnoha nových třeba i nepatrných zážitků, které budou lemovat Vaši cestu. Protože jsem přesvědčen, že nejjistější a také nejkrásnější je jít životem s Ježíšem Kristem, chej Vám přát, aby Vás provázely jeho myšlenky a abyste po celý další rok čerpali z jeho odkazu – z poselství Písma.

Žijeme v převratné době plné změn, které nás zasahují a také je prožíváme s různou intenzitou. O to více je třeba si být jist tím, proč žijeme, jaký má náš život smysl, prostě žebříčkem hodnot, kterému vše podřizujeme. Vánoční a novoroční čas je ve zvláštní míře vhodný k tomu, abychom přemýšleli nad tak závažnými věci, dokonce i sami nad sebou. Co je jistého, když vše je v pohybu? Jsme si jisti sami sebou? Kdo nebo co je mou poslední jistotou?

V příštím roce vstoupí náš časopis do dvacátého pátého ročníku své existence. Tedy – má za sebou jeden lidský věk. Je to poměrně dlouhá doba, myslíme-li na to, co se vše za tu dobu stalo, kolik vyšlo čísel, kdo všechno mohl být časopisem osloven poselstvím radosti o prolamujícím se Božím království do existence našeho světa i lidských srdcí. V novém roce chystáme řadu změn, z nichž prozradím, že dojde pravděpodobně i ke změně formátu a vlastně i náplně, tedy k obsahovým změnám. Chceme přinášet ještě více než doposud evangelium, tedy radostné poselství pro každého, a tak být věrni svému záhlaví – nést časové poselství, a tedy být opravdu "znaméním doby".

Požehnaný nový rok Vám za redakční kolektiv přeje

Luděk Svrček

Obsah

8 Dobrodružství jednoho biblického rukopisu

Příběh kodexu z Aleppa – nejstaršího úplného rukopisu hebrejské bible, který konečně odpočívá v Jeruzalémském muzeu. Podaří se restaurátorům uchovat ho i pro příštích 1000 let?

10 KDO nebo CO za to může?

*Co všechno ovlivňuje jednání člověka?
Dědičnost, výchova,
prostředí?
Jistě, ale ještě
něco víc.*

- 1 Možnosti, které čekají
– křesťanský orientovaná rodina
- 3 Biblický ideál ženy a matky
- 4 Budeme žít v míru?
- 5 Křesťanství a Islám
- 7 Rada pro oba
- 9 Ptáka poznáš po peří
a člověka podle řeči
- 12 Stres v rodině
- 13 Nad Atlantikem
- 14 Blahoslavení čistého srdce,
nebo oni Boha vidět budou
- 15 Pár slov na rozloučenou
- 16 Epištola na rozloučenou
- Aktuality
- Slovo mají čtenáři

ženy a matky

Možnosti, které čekají –

křesťansky orientovaná rodina

Hovoříme-li o křesťanských rodinách, pak si mnohý právem vzdychne: "Je jich moc málo". A má pravdu. Těžko by se dalo říci, že u nás – v křesťanské části světa – je skutečně křesťanských rodin většina. Nemělo by nás to však tak trápit. Vždyť byla doba, kdy počet všech křesťanů na celém světě byl dán dvanácti učedníky, kteří chodili s Pánem Ježíšem. A byla doba, kdy on zůstal sám. Zdá se, že i zde platí "Na množství nehleďte, nepřátel se nelekejte, Pána Boha v srdci mějte..."

Řekneme-li "křesťanská rodina", pak nás to vede k černo-bílému myšlení. Tedy, buď je daná rodina křesťanská, nebo křesťanská není. Takovéto třídění svádí k tomu, aby se našla autorita, která rozhodne, kam kdo patří. Pravdou je, že mnozí by takovou autoritou býti chtěli a chtěli by tak lidi třídit. Není divu, vždyť již had v ráji svá-

děl nabídkou "budete jako bohové, vědouce dobré i zlé".

Co "dělá" křesťanskou rodinu opravdu křesťanskou? Chceme se zde o to pokusit nástinem některých charakteristik.

1. Duch, který v rodině vládne

Již ve Starém zákoně se hovořilo o duchu (ruah) jako o vánku. Takový větřík vane, nevidíme ho, ale poznáme ho podle toho, kterým směrem vyklání listy na stromě, případně ohýbá větve. V našich rodinách též vládne určitý duch a poznáme ho podle toho, jaké ovoce přináší. Píše o tom apoštol Pavel v listu ke Galatským. Rozlišuje zde dva druhy ovoce:

A. Dobré ovoce – ovoce Ducha svatého: láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání.

B. Zlé ovoce – ovoce ducha nesvatého: necudnost, nečistota, bezuzdnost, modlářství, čarodějnictví, rozbroje, hádky, žárlivost, vášeň, podlost, rozpory, rozkoly, závist, opilství, nestřídmost a podobné věci.

Díky apoštolu Pavlovi za to, že nám dal pomůcku, která nám umožňuje vidět hlouběji do tajů naší rodiny.

2. Agape, či eros

Apoštol Pavel uvádí na prvním místě v souboru ovoce Ducha svatého lásku. O čem však hovoří? Vždyť existuje řada významů tohoto slova – a řada různých slov pro tuto věc. Chci zde upozornit na dva významy. Jejich odlišnost nám může být pomocí při diagnostikování míry křesťanskosti v našich rodinách.

Eros. Tak nazývali staří Řekové lásku, která se upíná k něčemu, co se nám líbí, co

nás okouzluje a co bychom chtěli mít, vlastnit. V eroticém milování mám rád v první řadě sebe. Ano – to či ono se mi líbí – ale chci to mít pro sebe. Já jsem zde podmětem této věty. Moje já, moje chtění, moje chtivost. Může jít o to mít např. určitý dům, určité auto, určitou věc. Může však i jít o to "mít" určitou osobu. Vlastnit ji – tak jako vlastním své auto. Tuto lásku by bylo možno nazvat "sebe – láskou".

Agape. Sebeláska není tím jediným, co ve světě lásky existuje. Je i jiný druh lásky. Řečtina ji označuje termínem agape. Česky bychom ji mohli nazvat "tebe – láskou". Ta nechce brát jako eros, ale dávat, učinit druhého šťastným. V našich rodinách jde o to, do jaké míry v každém našem slově i činu – a v těchto činech především – vítězí tato "tebe – láska" nad naší "sebe – láskou". O to musíme bojo-

vat sami se sebou. Agape se tak dá přeložit a vyložit větou "lásku je čin vůle – vůle ovlivněná tou láskou, kterou nás miluje Pán Bůh".

3. Totus homo – celý člověk

V křesťanských i nekřesťanských rodinách se rodiče starají o své děti. Starají se o to, co by děti měly jíst a pít, kde a jak by měly spát, jak se oblékat atp. V čem je zde rozdíl?

Biblické učení o člověku nás vede k pojetí člověka jako třípatrové bytosti: tělo, duše a duch. Staráme se o tělo. To je správné. Pečujeme o duševní život dítěte. I to je dobré. Když to však tímto končí, znamená to, že se nestaráme o celého člověka. V rodině nejde jen o děti. Jde i o manžele a o jejich vzájemný vztah. I ten může být omezen jen na jedno či na dvě patra. V oblasti vzájemných sexuálních vztahů mezi manželi je to nejzřetelněji znát, zda se přijímají "plně" – ve všech třech dimenzích, nebo jen částečně.

4. Hodnotový žebříček

V životě nám jde o různé věci, o různé hodnoty. Jde nám o to, co jíst a pít a čím se odívat. To jsou určité hodnoty, o něž jde v každé rodině. Tento výčet hodnot však není úplný. Každému z nás jde o víc. Jde nám i o to "býti" někým. Záleží však na tom, jak toto "býti někým" definujeme. Mohu se snažit být chytřejší než druzí, být zámožnější, být hezčí, být mocnější atp. Mohu se též snažit být "služebníkem všech". Něsti se k dokonalosti, jak píše apoštol Pavel. Být podoben Pánu Ježíši Kristu. Kterému obrazu se více přibližujeme?

Podobně je tomu s tím "mít". Můžeme chtít mít to či ono. Můžeme však též – jako jedinci i jako rodina – chtít mít "pokoj s Bohem". Děti učíme písničku "Pán Bůh se každému do srdce dívá...", a nakonec zpívají, "že se nestydí, když je Bůh vidí". Do jaké míry nám jako členům rodiny i jako jednotlivcům jde o to, co bible nazývá termínem "šalom" (pokoj)?

5. "Církev, která je v domě tvém"

Hovoří-li sociolog o rodině, vidí v ní malou společenskou skupinu lidí. Hovoří-li křesťan o své rodině, chápe ji ve shodě s biblickým pojetím jako "církev, která je v mém domě". I když se angažuje v zaměstnání i ve sboru, nezapomíná na to, že jeho nejdůležitějším "pracovištěm" je jeho rodina. Nezapomínáme na to? Nedávno jsem slyšel o tom, co se stalo jednomu příteli – lékaři. V čekárně se objevil jeho vlastní syn. Přišel a čekal – jako řada dalších pacientů. Když přišel na řadu, řekl otci, že ho chtěl vidět, že už ho dlouho neviděl a rád by si s ním pohovořil.

Z tohoto pověření vyplývá i péče o rodinný řád a atmosféru. V křesťanských rodinách jde o atmosféru ovlivněnou vůní ovoce Ducha svatého – výše uvedené lásky, radosti, pokoje atp. Voní to tak u nás doma? Řád pak vede k zařazení chvíle pro naslouchání slovu Božímu, chvíle pro společné modlitby, zpěv duchovních

písní (chválení Pána Boha) a v širším časovém pojetí pak návštěvy společných bohoslužeb (shromáždění) a účast na životě církve.

6. Společenství rodin

Je-li něco příznačné pro křesťanskou rodinu, pak je to i fakt, že nežije jen jako ostrov v širém moři – osamocně. Právě naopak. Žije ve společenství s řadou dalších rodin ve sboru a církvi. Žijeme tak? Scházíme se rodina s rodinou? Tvoříme skutečně "společenství poutníků" – *communio viatorum*? A jak intenzivní jsou naše vzájemné vztahy s druhými rodinami? Jak moc jsme "doma" nejen doma, ale i ve sboru?

7. Vzájemné sdílení

Kdybychom měli uvést jednu zcela konkrétní charakteristiku křesťanské rodiny, pak by jí mohlo být sdílení. Co se jím rozumí? Řekněme to podobenstvím: šel žebrák pouští. Tři dny. Neměl co jíst. A najednou potká druhého. I ten šel již tři dny pouští a měl hlad. Na rozdíl od prvního měl křáček chleba. Při setkání jej vytáhl a druhému půlku dal. Zde příběh končí. Náš život však jde dál. Sdílením se rozumí citlivé naslouchání a vypoštění, "co druhý potřebuje", a to mu také dát. Neříká třeba upozorňovat, že hladový potřebuje kus chleba, a ne vodu a že není člověk živ jen chlebem... Do jaké míry je toto "soudržení" (*empathie*) charakteristikou našich rodin? Jak na toto vycítění tvých potřeb navazuje láska – "víra skrže lásku dělající"?

Bylo toho řečeno dost. Naznačuje to možnosti, které čekají. Necháme je čekat dlouho? □

Doc. Dr. Jaro Klívohlavý, CSc.

Biblický ideál ženy a matky

Písmo učí, že žena byla stvořena jako vznešená bytost. Eva, první matka všech lidí, byla stejně jako Adam učiněna k Božímu obrazu, ke slávě Božího jména, k radosti svého manžela (1 Moj 1,27). Hlavní uplatnění ženy je v rodině, kde má svou vznešenou úlohu – vychovávat děti a pečovat o ně.

Byla stvořena jako krásná bytost. Člověk byl učiněn o "něco nižší než andělé". Evi-na vzpřímená postava a její jasné oči byly obráceny k Bohu a k Adamovi. Haydn ve svém oratoriu "Stvoření" nechává ve smyslu bible zpívat Adama, uvádějícího Evu do právě připraveného ráje, překrásná slova: "Čím by byly pro mne krásné květy, ptáci, orel, mohutný lev a všechna krása ráje – bez tebe, Evo?" Nejmilejší a nejkrásnější bytostí pro muže je jeho žena. Kromě společenství s Bohem mu největší radost a štěstí může poskytnout jen ona.

Vztah mezi mužem a ženou je tak něžný a ideální, že bible zobrazuje Ježíše Krista jako symbolického Ženicha a církev jako jeho nevěstu. Apoštol Pavel praví: "Muži, milujte své ženy, jako Kristus miloval církev a sám se za ni obětoval." (Ef 5,25)

Čím by byly naše rodiny bez lásky a obětavosti našich manželů a matek? V lidové písni se zpívá: "Otcovský dům, ach, to je ráj, jímž obdařil Bůh tebe! A projdi světa širý kraj, nenajdeš jiné nebe!" Mluví se tu o kráse otcovského domova, ale on by nebyl nejmi-lejším místem bez lásky ženy a matky, která jej činí šťastným pro manžela i děti.

Eva byla stvořena jako svatá bytost. Svými upřímnými a bezelstnými očima, výrazem své tváře, svými slovy a chováním zjevovala svatého Boha a byla podobná svému milovanému Adamovi. "Rodinný svazek je nejužším, nejdražším a nejposvátnějším ze všech svazků na zemi." (E.G. Whiteová) Dnešní společnost se rozkládá, protože velké procento lidstva přestalo považovat rodinu za posvátný svazek, kde posvěcený život matky hraje první roli.

Žena byla stvořena jako moudrá bytost. V bibli čteme: "Její ústa promlouvají moudře, na jazyku mívá vlídné naučení... Její synové povstávají

a blahovědí jí, též její manžel ji chválí." (Přís. 31,26.28) Známe moudrost svých matek, které nás učily praktickým věcem pro život. Povstáváme v úctě před nimi. Bez jejich láskyplné podpory a pochopení by na vysokých školách nebyl jeden syn a dcera nedosáhli svého cíle a odborníci by se neradovali z úspěchů svého poctivého řemesla.

Žena byla stvořena jako něžná bytost, projevující svou něžnost manželovi a dětem, a vůbec každému člověku. Matky ovlivnily a inspirovaly své děti, které pak jako učitelé nebo kazatelé svou něhou a láskou vedly mládež k vyšším cílům. – Žena je citlivá a soucitná by-

tost. Nejedním lékařem či misio-nářem vděčí jejímu soucitnému srdci za to, že si zvolili vznešené povolání k velkému prospěchu lidstva.

Eva byla stvořena jako čistá bytost. Ve stavu rajske nevinnosti její úmysly, myšlenky, slova a činy byly v sou-ladu s Boží vůlí. Jak je to krásné, když křesťanské matky jsou svým dětem příkladem čistých úmyslů, důstojného a čistého chování, když z jejich úst vycházejí jen slova potěšení a pochopení! Ony se řídí slovy apoštola: "Přemýšlejte o všem, co je pravdivé, čestné, spravedlivé, čisté, cokoli je hodné lásky, co má dobrou pověst, co se považuje za ctnost a co sklízí

pochvalu." (Fil 4,8) Takovýto ideál ženy a matky měl před sebou Jan Amos Komenský, když psal své ženě: "Manželko má milá, kleno-te můj po Pánu Bohu nejdražší!"

Nejvyšším posláním ženy bylo přivádět na svět děti k slávě Bohu, k radosti manželovi i sobě. Člověk však přestoupil Boží zákony. Takto se dostal na svět vetřelec – hřích. Bůh řekl naší první matce: "Velice rozmnožím tvé trápení i bolesti těhotenství, syny budeš rodit v utrpení." (1 Moj 3, 16) Nejvznešenější posláním ženy je od pádu do hříchu spojeno s utrpením. Matka také neví, co porodí, zda syna nebo dceru, zdravé dítě nebo mrzáčka. Je však příkladem živé naděje, víry, trpělivosti a odevzdanosti do vůle Boží.

Eva se v naději těšila na svého prvorozeného syna – Kaina. Byla však velmi zklamaná, protože krásný a silný Kain nevykazoval charakter budoucího Mesiáše – Spasitele, ale charakter nepřítele spasení. S velkým očekáváním vzhlížela k svému druhému dítěti, k Ábelovi. Ten byl svou povahou skutečným předobrazem Spasitele.

Eva však prožila nepředstavitelná muka, když držela ve svém náručí mrtvého Ábela. Ábel byl věrný a poslušný Bohu. Proto ho Kain zabil.

Údělem krásné, něžné a láskyplné ženy bývá i zklamání, bolest a žal, jak to vy-

jádřil Otokar Březina ve své básni o matce:

*"Šla žitím matka má jak
kajícnice smutná,
den její neměl vůně,
barev, květů, jasu;
plod žití suchý jen, jenž
jako popel chutná...
ze stromu trhala času."*

Matka se raduje v den svatby svých dětí. Ale i tehdy má slzy v očích, protože děti odcházejí z otcovského domu a slibem manželským se zavazují k "věrnosti až do smrti". I v tomto krásném slibu matka cítí časnost a pomíjitelnost pozemského života. Proto její naděje a silou je Kristus, Spasitel světa, který nám zaslíbil život věčný. – Matka, která pláče při smrti svých drahých, umí "se radovat s radujícími a plakat s plačícími". Prochází údolím stínu smrti, ale její zrak je upjat vzhůru k "Otcí světél", od něhož pochází každý dokonalý dar.

Věřící žena a matka se stává požehnáním pro své krásné ctnosti, ale také tím, že nese pokorně svůj úděl strasti a žalu. Vidí to její manžel a děti. Vidí to neviditelní svědkové – Boží andělé, kteří ji povzbuzují a

posilují. Vidí ji Bůh, od něhož čerpá sílu k vítěznému životu.

Buďme vděční za své ženy a matky, dokud nám je Pán Bůh zachovává naživu! □

Miloslav Šustek

Budeme žít v míru?

V poslední době, když si chci večer o půl osmé pustit televizi, abych se podívala, co je ve světě nového, vždycky malou chvilku zaváhám. Bojím se totiž, co tam zase uvidím. Jaké hrůzy zase dnes museli lidé na různých místech naší země prožívat? Vedle tíživého pocitu lítosti a bezmocnosti mám někdy i nevysvětlitelný pocit viny...

V parku před naším domem zpívají ptáci svoje večerní písničky..., v korunách stromů šumí svěží vánek a nadouvá v oknech záclony..., můj muž leží na gauči a čte..., náš syn si před spaním v posteli ještě chvíli kreslí... Zkrátka – klid, pohoda, mír. Ale tam – v náhorním Karabachu, v Podněstří, v Srbsku, v Chorvatsku, v Bosně, atd. atd.?

*Zas povstal národ proti národu
a každý s každým náhle chce se bít,
prý chrání mír a čest a svobodu
a co má druhý, také on chce mít.
Zas někde děti pláčou na polštář
a mamě svoji mámu volají –
a místo slunce svítí ohňů zář,
co zapálily bomby po kraji.*

*Zas povstal národ proti národu
a člověk nezná bratra v bojích těch.*

*Chce chleba mazaný i zespodu,
a všude vládne jenom shon a spěch.*

*Zas někde matka pláče na polštář,
když syn jí z vojny náhle přestal psát.*

*To prý jej dala vlasti na oltář –
a nemá prý se, nesmí "proč" se ptát!*

Zas povstal národ proti národu...

Však Boží děti nemusí se bát.

*Vždyť brzy přijde konec těch zhoubných závodů
a země přestane už naříkat.*

*Pak přijde čas, kdy celým vesmírem
znít bude píseň díky, píseň chval...*

*Žít budem věčně v míru spolu s Ježíšem –
a s námi On, náš dobrý Otec, Král...*

...žít budem věčně v míru spolu s Ježíšem... Víte, kdybych neuvěřila těmto slovům, musela bych skončit v zoufalství a beznaději. Díky Bohu za tu naději. □

Věra Gajdošíková

nás je pozoruhodné, kolik společného má islám s křesťanstvím. Je to jediné světové náboženství, kde je trochu místa pro bibli, kde se mluví o jediném Bohu, Kristu, Božím slovu a Duchu svatém. Islám se zformoval jako monoteistické náboženství pod silným vlivem judaismu a křesťanství.

Slovo "islám" znamená "podřízení, oddanost". Je to princip, který je podobný biblickému "posvěcení". Jako přík-

Křesťanství a islám

Na konci roku to jsou především vánoční svátky, které Evropanům připomínají, že kořeny jejich kultury sahají ke křesťanství. Jinak to jsou četné umělecké památky a kostely, rozseté po různých zemích. Roli křesťanství známe samozřejmě především ve svém českém nebo slovenském národě z dějin. Pak můžeme slyšet o významu křesťanské nádeje od různých duchovních, hlavně od těch, kteří uvěřili čistému evangelium, čisté evangelium také kázá a učí podle něj žít. Dnes má každý možnost poznat Kristův život a učení přímo z bible od učedníků Ježíše Krista. Věříme, že jsme poznali a přijali skutečnou pravdu, protože za ni ručí sám Bůh.

Vedle křesťanství se však k nám stále častěji a silněji dostávají zprávy o islamu. Nejen to jen z přednášek a knih. Muslimské hlasy slyšíme nyní častěji z krvavých bojišť na území bývalé Jugoslávie a Sovětského svazu, Palestiny, Iráku, Iránu a také od muslimských přistěhovalců anebo z případu Salmana Rushdieho.

O islamu nejen slyšíme, ale také vidíme, jak v Evropě stoupá jeho náboženský vliv a rozrůstají se mešity.

Co islám hlásá?

Islám je po křesťanství a buddhismu dalším z největších světových náboženství. Přitom je nejmladší – vznikl začátkem 7. století v Arábii. Pro

lad oddanosti vůči Alláhovi jmenuje korán (4,126) Ibrahima (Abraháma). I když žil Abrahám 2000 let před Mohamedem, je považován za pravého muslima. Islám věří v jednoho Boha – arabsky Alláha – přestože korán před-

stavuje Boha poněkud jinak než bible. Stručně:

- ♦ islám učí, že Bůh bude soudit lidstvo a že přijde doba konce.

- ♦ korán se představuje jako potvrzení bible a ukazatel k bibli (např. 10,94). Mnoho

učení však převzal korán z židovských a křesťanských apokryfů.

- ♦ Ježíše představuje korán jako nadlidskou bytost, která byla zplozena Bohem. Korán však neobsahuje souvislý příběh o Ježíši, ale jen úryvky.

Ježíš má božské jméno a vlastnosti, je bezhříšný, zemřel a nyní je prostředníkem mezi Bohem a lidmi v nebi.

Trochu z dějin

Zakladatelem islámu byl Mohamed. Protože se jeho život pravděpodobně různě přikrašloval, není přesně známo, kdo Mohamed skutečně byl. Korán říká, že byl prorokem (3,138), který měl následující záměr:

1. Kázat arabskému lidu stejné božské poselství (29, 46), které dal Musa (Mojžíš) Židům a Ježíš svým učedníkům.

2. Upozornit arabský lid na bibli, kterou považoval za pravdivou (2,41-42; 4,136; 3,3-4).

Arabové v Mekce Mohameda pronásledovali, proto utekl do Medíny, kde žilo mnoho Židů. Ti však Mohameda nebrali vážně. Proto se od nich distancoval. Protože ve svém životě "nenesl nejlepší ovoce" (je znám jeho rozmarilý život) a mnoho bodů učení neodpovídá bibli, dostal se do rozporu i s křesťanstvím.

Na druhé straně je třeba říci, že Mohamed žil v nejtemnějších dobách křesťanství, kdy převládaly nekonečné teologické hádky a války. Bylo to v době, kdy vzrostla moc papežství a do křesťanství proniklo mnoho pohanských vlivů (učení o nesmrtelné duši, kult svatých atd.). Církev, která byla dříve pronásledována, se sama stala pronásledovatelkou těch, kteří se řídili podle bible a podle vlastního svědomí. Muslimové poznali křesťany jako křižáky, kteří je

nutili ke křesťanství násilím. Korán proto vyčítal nejen Židům, ale i křesťanům, že se neřídí svatými knihami, ale svými tradicemi (2,27; 3,78-79; 5,14). Vyčítal jim např. mnišství (57,27) a prostřednický kněžský úřad (3,64).

Zatímco korán napadá upadlé křesťanství, mluví záro-

ní, literatura, věda a filozofie. Byl to právě rozkvět islámu, který podnítil v Evropě renesanci a nakonec i reformaci. Když papežství začalo reformaci potlačovat, mnoho pravých křesťanů uteklo do Arábie, vzali s sebou části bible i další spisy zakázané katolicou církví, a tak se díky mus-

Nicméně, žijeme dnes v době, kdy v islámských zemích převládá politické a náboženské napětí. Zde je nutné hovořit i o úpadku islámu:

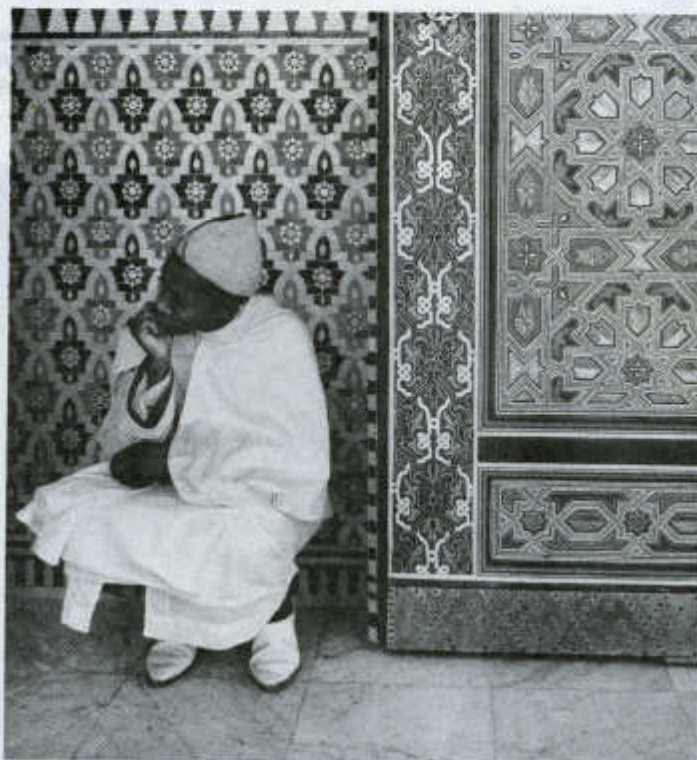
1. Přecenění koránu. Asi 400 let po Mohamedovi začali muslimové nadřazovat korán nad bibli, což odporuje výpovědím samotného koránu.

2. Přecenění Mohameda. V koránu má Mohamed zřetelně nižší postavení než Ježíš. Je to syn Abdullaha, kdežto Ježíš je Syn Boží, který nemá pozemského otce. Mohamed také nevykonával žádné zázraky, je hříšný, zemřel, nevstal z mrtvých ani se nenachází v nebi.

3. Elitní myšlení. Dnes islám přehlíží vybidku, aby vyhledával pravé křesťany a učil se od nich. Rozšířila se náboženská netolerance a utlak.

4. Politizování a vedení svaté války. I když islám nezná oddělení státu od náboženství, islámské země používají náboženství k ovládání lidí. Tím se rozšířila sociální nespravedlnost a války, přestože v koránu se v této souvislosti mluví o obhajobě víry a ne o útočení. Je vidět, že žádné hnutí není imunní proti úpadku. K obrovským deformacím dochází i u takových skupin, které mají Boha téměř ve svém nadpisu. V dějinách náboženství zaznamenáváme silný lidský a dějinný faktor, ze kterého pramení mnoho velkých pokušení. Přitom všem schází síla jim úspěšně čelit. O to více bychom se měli odevzdat Božímu vedení a moci, kterou nám Bůh nabízí ve svém Slově skrze našeho jediného prostředníka Ježíše Krista a Ducha svatého. Měli bychom hlouběji studovat bibli, protože ta nám spolehlivě ukáže pravdu, která je Boží, stojící nad islámem i nad křesťanstvím. □

Dušan Kučera

veň o skupině křesťanů, kteří žijí podle bible. Tuto skupinu chválí a mluví o ní jako o příkladu pro muslimy. Mohamed kázal vždy pozitivní vztah ke křesťanům a Židům. Sám v tom byl dobrým příkladem. V prvních stoletích existence islámu žili muslimové s Židy skutečně v dobrém vztahu a uznávali náboženskou svobodu člověka. Jediný text, který výslovně mluví o náboženské válce (9,5), je namířen proti uctívatelům model, ne proti křesťanům.

V době, kdy Karel Veliký neuměl napsat ani své jméno, islám kázal: "Hledej pravdu, třeba až v Číně." V době, kdy římsko-katolická církev odsoudila Koperníka, hlásal islám: "Inkoust učenců je světlejší než krev mučedníků." Zvláště v době založení Bagdádu rozkvétalo arabské umě-

limum rozšířila bible také v Palestině.

A co dnes?

Z dostupných informací je možno říci, že islám nebyl založen jako nové náboženství, které by chtělo být v protikladu ke křesťanskému učení, ale spíše jako reakce na zpronevěru Židů a křesťanů. Někteří dokonce přirovnávají islám ke starým národům, které Pán Bůh použil jako trest pro Izrael: Babylóňany (Irák: Jer 25, 9; 27,6), Peršany (Irán: Iz 45, 1), Asyřany (Sýsiii), Filištínské (Palestinci: Sd 2,2-3). Stejně tak se těžko vyhneme otázce, zda i současný úspěch islámu na Západě není reakcí na západní křesťanství. Statisticky je např. zjištěno, že 40% Němců, kteří přestoupili k islámu, byli dříve křesťané.

"Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev
a sám se za ni obětoval." (Ef 5,25)

Přihodilo se to v jedné modlitebně. Manželský pár už hodně v letech, vchází do místnosti. Jdou oslavit svou diamantovou svatbu. On je zdoben šedínami, ona rovněž. Zraky všech se většinou obrací k manželovi. Jde zpřima, na svůj vysoký věk ještě zcela svěží, s úsměvem na rtech. Po obřadu přijímají gratulace. Pak se manželka jeden gratulant veřejně ptá: "Řekni nám, bratře, jak to, že jsi pořád tak svěží?" Manžel se šelmovským úsměvem odpovídá: "To jsem si s mou manželkou vyřídil hned, když jsme se vzali. Boženko, říkám jí, vždycky, když se budeš chtít se mnou hádat, půjdu ven. No, a jak vidíte, když je člověk často venku na čerstvém vzduchu, tak zůstane svěží."

Nad jeho slovy se snad zasmějeme. Ale úsměv nás přejde, když slyšíme, kolik je v manželství různých problémů. Pesimisté tvrdí, že manželství je zkratkou pro "Errare humanum est" – "Mýlit se je lidské." Jiní naopak tvrdí, že manželství je kousek ráje na zemi.

Kdo má pravdu? Někdy to vypadá, že manželství opravdu směřuje k zániku. Ale ti, kteří se chtějí brát, nemusí kapitulovat. V bibli čteme, že manželství založil Bůh. Pro toto zřízení nám bible dává rady, jak žít, aby vydrželo. Stvořitel určil v manželství pro každého partnera zvláštní roli, úkol. Kdo na něj nedbá, pohrdá jím, musí počítat s následky – manželství se rozbíjí. Především nesmí nikdo z partnerů chtít ovládat toho druhého, nebo mu vnučovat svoje představy. Každý si musí za-

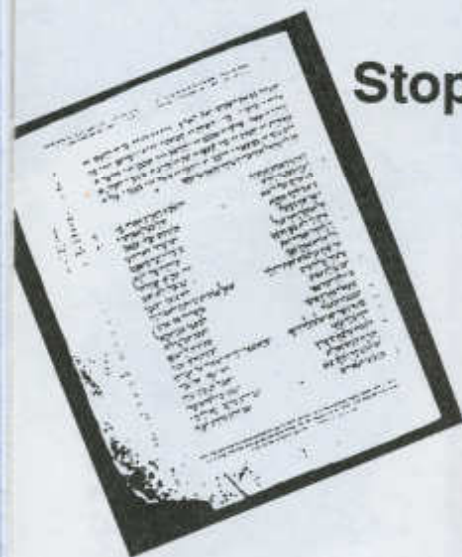
chovat svou osobnost, a přesto mohou v lásce tvořit jednotu. Romantické pocity lásky – jako jediný uznávaný základ pro manželství – nevystačí na celý život.

Známý evangelický teolog Dietrich Bonhoeffer, při jednom svatebním kázání řekl: "Není to vaše láska, která bude udržovat vaše manželství, ale od této chvíle to bude vaše manželství, které bude udržovat vaši lásku." Zamysleme se nad tím. □

K.Šp.

Dobrodružství jednoho biblického rukopisu

Stopy ohně a chybějící stránky

Za těmito dveřmi je restaurován kodex z Aleppa," řekla mi tisková mluvčí Sophie Kahnová při prohlídce Izraelského muzea v Jeruzalémě. Procházíme právě podél tmavých ocelových dveří v bezpečnostním a správním traktu muzea. Zůstanu ihned stát a ptám se, zda bych si ho mohl prohlédnout. Sophie Kahnová váhá. Restaurátoři jsou na každé rušení velmi citliví. Nakonec se ale přece jen jde zeptat.

Minuty ubíhají, zatímco já přemýšlím, co všechno o kodexu z Aleppa znám. Aleppo, severosyrské město s židovským společenstvím ze starozákonní doby. Židovské společenství s nejstarší dosud využívanou synagógou na světě. Synagoga v Aleppu uchovávala od 14. století nejstarší úplný rukopis hebrejské bible, právě tento kodex z Aleppa.

Za malou chvíli se otevírají dveře. Vstupuji dovnitř. Vidím velkou místnost plnou

muzejních exponátů všeho druhu a ze všech dob. Stará keramika, mozaiky, holandské obrazy, fotografie – všechno stojí přímo přede mnou. Na druhé straně sedí mladý, vousatý muž. Před ním na bílém stole leží starý list pergamenu. Kolem sebe má rozložené vodové barvy, štětce a kusy pergamenu. Restaurátor se jmenuje Michail Magen. Zatímco pomalu a opatrně pracuje, vysvětluje mi krok za krokem svou práci a příběh tohoto starého pergamenu.

Písmo svaté ve formě knihy

Před více než 1000 lety byla tato hebrejská bible opsána mužem jménem Šlomo Ben BujaEa. Znak pro výslovnost doplnil Áron Ben-Ašer o něco později. Poprvé nebyla napsána hebrejská bible ve formě svitků, nýbrž ve formě knihy vázané mezi dvě knižní desky – "kodexu".

Židé označují takové exempláře knih jako "královské koruny" a zdůrazňují tím, jaký náboženský význam má tato kniha pro jejich víru. Je snadné uhadnout, jaký je největší problém při restaurování. Jednotlivé listy jsou na okraji sežehnuty plamenem. Byly poškozeny teprve roku 1947, poté co se Spojené národy usnesly na rozdělení Palestiny a založení státu Izrael. Tehdy vypukly v arabském světě pogromy na Židy. V Aleppu byla 1. prosince 1947 podpálena nejstarší dosud používaná synagoga na světě. Biblický rukopis byl zachráněn, až když začal hořet.

Pozdější prezident Jicchak Ben-Zvi toto nebezpečí již dlouho předtím předvídal. V roce 1943 chtěl nechat převézt kodex do Jeruzaléma. To však bylo nemyslitelné pro společenství v Aleppu, které bylo hrdé na svou tradici. Jedna stará pověst tvrdila, že v den, kdy by kodex opustil místo

společenství, bylo by toto společenství zničeno. Také prodej a půjčení bylo pod nejpřísnějším trestem zakázáno. Pouze židovskému vědci Moše Davidovi Cassutovi bylo povoleno kodex prozkoumat. Avšak než zveřejnil své výsledky, zemřel. Byl poslední, kdo viděl celý kodex. Po roce 1947 byl tento cenný poklad schováván jednotlivými členy společenství. Po deseti letech

ho Mordechaj Faham propašoval do Turecka. Po dvou letech získal kodex Jicchak Ben-Zvi, který se mezitím stal prezidentem mladého státu Izrael. Na této dobrodružné cestě byl kodex ještě více poškozen a především se ztenčil z 487 na 295 listů. Kdo, kdy a kde tyto listy zcizil, a zda tyto listy ještě existují, zůstalo dodnes tajemstvím.

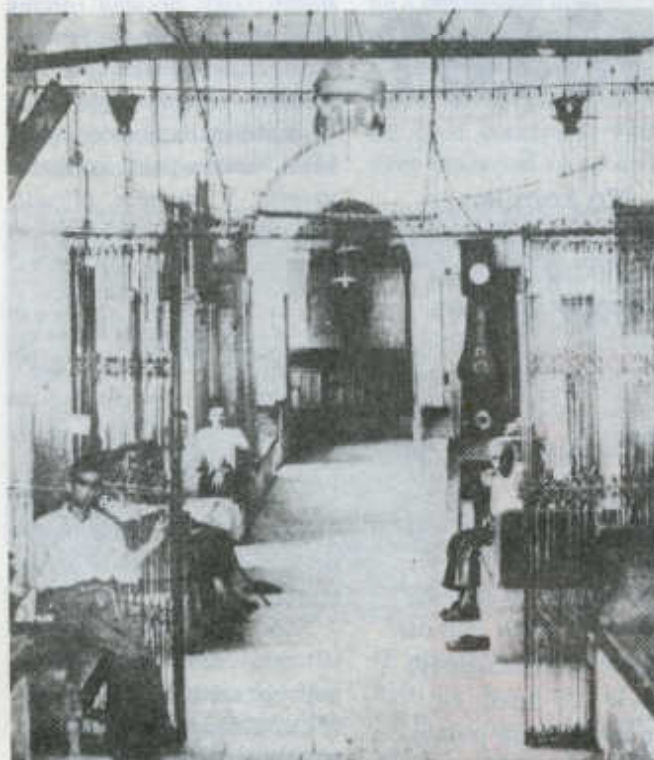
Navzdory moderním metodám – Restaurování s vatovými hůlkami

Restaurátor Michail Magen má jiné problémy: "Rád bych uchoval stránky pro příštích 1000 let," říká. Pomáhá mu přitom vědecký tým z Německa, Francie a Spojených států. Fyzikové, chemici a mikrobiologové hloubají nad stále dokonalejšími metodami konzervace. Někdy pomohou zcela jednoduché techniky. Zvlhčenou vatovanou hůlkou

...vymaže Michail všechny staré stopy špíny. Rohy listů, které spálil oheň, nahrazuje novým pergamenem. Používá k tomu speciální lepidlo. První hotové stránky jsou již vystavovány ve "vitríně knihy", zvlášť cenném exponátu muzea, která dosud uchovávala pouze svitky z Kumránu. Ty byly nalezeny v polovině našeho století u Mrtvého moře. Kodex z Aleppa je ceněn tak vysoce, že je uložen hned vedle nich. □

vymaže Michail všechny staré stopy špíny. Rohy listů, které spálil oheň, nahrazuje novým pergamenem. Používá k tomu speciální lepidlo. První hotové stránky jsou již vystavovány ve "vitríně knihy", zvlášť cenném exponátu muzea, která dosud uchovávala pouze svitky z Kumránu. Ty byly nalezeny v polovině našeho století u Mrtvého moře. Kodex z Aleppa je ceněn tak vysoce, že je uložen hned vedle nich. □

Cristoph Gocke

Texty k obrázkům:

Vlevo:
pohled na citadelu v Aleppu
strana z 5.knihy Mojžíšovy kodexu z Aleppa

Nahoře:
Pro židovské společenství v Aleppu byla synagoga (fotografie z doby před rokem 1947) významným centrem duchovního života.

Ptáka poznáš po peří a člověka podle řeči

Naši předkové, když tvořili různá přísloví, měli jistě dobrý pozorovací talent. To mě napadlo, když jsem si vzpomněl na příhodu, která se stala nedávno:

Jirka se svou Aničkou si našli po práci trochu volného času, aby se podívali po obchodech. Prohlíželi výkladní skříně, nejvíc je zajímal nábytek. Vždyť mají v plánu vzít se. Anička je už z toho chození po obchodech unavená. Jdou do metra. Jsou rádi, že ve voze si mohli sednout. V další stanici přistoupí do vozu stará paní. Bezradně se ohlíží, zda je někde volné místo. Nikde.

Stoupla si před Jirku. Anička se dívá také. Všude obsazeno. Pak se podívá letmo na Jirku a chce vstát. Ale ten jí stáhne za ruku a říká: "Nebud' hloupá, jsi unavená a já taky. Ať si ti staří konečně zvyknou v době návalů sedět doma a nikam nejezdít." Anička se kousne do rtů, aby nemusela odpovědět. Na příští stanici vstala a vystoupila. Než se Jirka vzpamatoval, dveře se zavírají, a tak zůstal ve voze.

Příštího dne našel ve schránce dopis a v něm četl: "Jirko, nemám záruku, že až se vezmeme, nebudeš se mnou jednat právě tak bezohledně, jak jsi jednal s tou starou paní v metru. Proto jsem se rozhodla raději si Tě nevzít. Nemohla bych žít po boku s člověkem, který myslí jen na sebe. Naše cesty se zde rozcházejí. Anička."

Přepjatá reakce? Samozřejmý důsledek? Dá se z našich slov usoudit, jací jsme uvnitř? Praxe nám to potvrzuje a životní moudrost zdůrazňuje. Lidé kolem nás, ať už v rodině či sousedi nebo spolupracovníci, nás soustavně pozorují. Všimají si i maličkostí. A charakter se skládá z maličkostí. Dbejme i na to, co říkáme. Ne nadarmo nás učí Pán Ježíš: "Neboť podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen." (Mat 12,37)

K. Šp.

KDO *nebo* CO za to může?

Má to jednu výhodu. Pokud máme děti zdárné a v životě úspěšné, můžeme skromně, ale důrazně poznamenávat: "Však mi to také dalo práci z něho něco vychovat!" Jestliže však s naším dítětem nejsme zcela spokojeni, je možné zdůraznit dědičnost – ale "po kom?" Když my jsme takoví přece nikdy nebyli! Pak můžeme vzpomenout, že jsme slýchali, jak už bratr našeho dědečka byl velmi problematický typ. Jednou strčil svého mladšího brášku k holiči, aby ho ostříhal, ale peníze od rodičů k tomu určené projezdil na kolo-toči, za což byl řádně ztrestán. Ale marně – jak ukázaly další jeho neslavné činy.

Ale nyní už vážně. Jak důležité je prostředí a co ovlivnit může a co nikoli? Dnes již není sporu o tom, jak důležitá

je mateřská péče v raném dětství. Není důležité jen to, že maminka své dítě přebalí a teple obléká, ale i to, že s ním mluví, směje se na něj a mazlí se s ním. Nedostatek tohoto citového vztahu v raném dětství nenapravitelně poškozuje citový i motivační vývoj dítěte. U dětí odchovaných jen jeslemi byl v pozdějším věku jasně pozorován nedostatek trvalých citových vztahů a morálních motivů.

Matka tedy z počátku reprezentuje pro dítě celé lidské prostředí. A co se dítě naučí ve vztahu k ní, přeneso do všech ostatních vztahů. Jak si přitom nevzpomenout na matku Mojžíše, prostou židovskou ženu, která měla možnost mít v péči svého syna jen krátkou dobu, než byl dán egyptské princezně jako její adoptivní syn! "Žádný pozdější vliv ne-

mohl Mojžíše přimět k tomu, aby se zřekl oněch zásad pravdy, které byly závažným středem jejích pokynů a ozvěnou naučení jejího života." (EGW, Výchova)

Nelze popírat, že vliv prostředí je opravdu silný. Jistý autor uvádí tento příklad: Žák přišel pozdě do školy. Omlouval se výmluvou. Po několika dnech zase přišel pozdě. Učitelka ho vzala do kabinetu. Když si sedl naproti ní, učitelka přemýšlela, jak ho-ovor začít. Obávala se, že kluk se zase bude vymlouvat a lhát, a že si tedy bude muset pozvat jeho rodiče. K jejímu překvapení se stalo něco jiného. Chlapec se rozplakal a pravdivě se omluvil. Uvedl skutečný důvod, proč přišel pozdě. Byl to stále stejný kluk, ale v rozdílném prostředí. Ve třídě – podle jejího skupinového vědomí – byla omluva zbabělostí a hoch se nedokázal tomuto tlaku kolektivu vzepřít. V druhém případě, kde nebyli žádní svědci, řekl to, co opravdu myslel a cítil.

Často lidé jednají ne tak, jak by chtěli, ale jak to očekává skupina, ke které patří. Zde do jisté míry platí: Není morálky bez kolektivu. Proto je pro dobrý vývoj mladého člověka tak důležitý dobrý kolektiv, skupina, kde se cítí dobře a ona ho zpětně ovlivňuje k dobrému.

Zde je ale první problém v tomto zdánlivě pěkně fungujícím modelu. Mladý člověk si totiž kolektiv volí podle svého založení, jak to vystihuje přísloví – "vrána k vráně sedá". Jak to, že ten se cítí dobře v posilovně, jiný v debatním kroužku o svobodě národů anebo onen zase v hospodě u piva? Že by ta dědičnost? Prostor má sílu a vliv. Co však nemůže?

"Po kom jen ta holka je? Já jsem nikdy takové spády neměla." Kolikrát jsme již podobné stesky slyšeli a sami si kladli podobné otázky? Co ovlivňuje jednání člověka? To je otázka, o které vedou mezi sebou spor dvě skupiny. Jedni tvrdí, že všechno je dáno dědičností a nic na tom nelze změnit, druzí naopak dokazují, jak zásadní pro jednání člověka má vliv výchovy a působení prostředí.

Je tomu již 400 let, co si známý francouzský humanista a myslitel, autor nesmrtelných "esejí", Montaigne, poznamenal: "Výchova a prostředí upevňuje a rozvíjí přirozené sklony, ale nemění je, ani nepřekoná." Pokud dítě nemá k hudbě výjimečně vrozené nadání, ani nejlepší konzervatoř z něj neudělá virtuóza. Ani to, když bude dítě vyrůstat v knihovně, z něj neudělá milovníka literatury. Můžeme ho ke čtení povzbudit, ale je to jako s autem. Můžete ho roztlačit, chytit musí zevnitř. Naopak – v kom je touha po vědění, prodere se k němu často i z nevhodného prostředí. Dějiny vědy a umění jsou plné takových příkladů.

Zásadní vliv prostředí na jednání jedince zdůrazňovali především marxisticky orientovaní psychologové. Vycházeli z Marxovy teze – "Člověk je společenským produktem, odrazem svého prostředí". Ano,

mravní zásady přijaté v mládí podrží celý život. T. G. Masaryk říkal: "Lev zůstává lvem i v kleci, a nestává se z něj opice." Naopak, jiný výrok říká: "Vlk utíká do lesa."

Zde narážíme na to "něco", co je v člověku, co ho dělá tím, kým je – bez ohledu na prostředí. Jde o něco vrozeného v něm. Je to zděděné?

Vliv dědičnosti nelze přehlížet. Ve Spojených státech byl popsán případ muže, jehož potomky sledovali po dobu 150 let. V době války Severu proti Jihu měl poměr se slabomyslnou dívkou. Potomci z tohoto spojení byli většinou delikventi, labilní lidé, prostitutky a individua žijící na pokraji společnosti. Tento muž se ale po válce oženil s inteligentní dívkou z řádné měšťanské rodiny. Potomci z tohoto manželství byli většinou inteligentní, nadaní lidé, kteří dosahovali význačných postavení ve společnos-

sobem života – stravou, alkoholem, cigaretami – si život můžeme zkrátit, ale nemůžeme si ho prodloužit.

Před mnoha léty jsem dostal jako jinoch vstupující do života a zjišťující, že děvčata jsou velmi přitažlivé bytosti, knížku o výběru partnera. Mimo jiné tam pisatel moudře radil: "Nemohli jsme si vybrat vlastní rodiče, ale můžeme si vybrat rodiče pro své vlastní děti." Asi si představoval, jak Jeník – dřív, než by si vzal Mařenku – pečlivě prostuduje rodokmen jejich předků až do devátého kolena a bude pátrat: "co mu to přinese...", a pokud by viděl genetické hrozby v podobě ochmelků a kriminálků v jejím rodokmenu, "vyhne se...". Víme, že žádný ze zamilovaných párů tak naštěstí nepostupuje. Navíc, problém je v tom, že dnes je zjištěno, že genom matky může být poškozen až během jejího života – třeba zářením z černobylské elektrárny, či následkem chemizace potravy nebo kosmickým zářením, nezadrženým porušenou ozónovou vrstvou. Možností je mnoho. "Úděl života, i když dělený rozumem, nám nevyjde beze zbytku."

Ani víra v Boha, ta pravá víra srdce, se nedědí, ale získává nebo ztrácí během živo-

ta. Bible je plná velkých rodných příběhů. A tam se setkáváme s tím, že dobrý a bohabojný otec má syna, který začne jít úplně jiným směrem. Tak to bylo v případě krále Ezechiáše, jehož syn Manases se obrátil k modlářství. (2 Par 33, 1-8) Naopak, král Achaz byl modloslužebník, jeho syn Ezechiáš se však projevil jako hluboce Bohu oddaný muž. (2 Par 28,22-23)

Vysledovat ty poslední příčiny, proč někdo jedná tak, jak jedná – to je velmi obtížné. Bible bere v úvahu vliv prostředí i dědičnosti. Pán Ježíš vyslovil varování pro ty, kteří vytvářejí vliv, který vede druhého ke zlým činům slovy: "Běda tomu, skrze kterého přichází pohoršení." (Mat 18,7) Na druhé straně bible jasně říká, že každý člověk je zodpovědný sám za své jednání. "Každý za svůj hřích umře ..." (5 Moj 24,16) Ve slovech "nesudte, abyste nebyli souzeni" (Mat 7,1), jsme upozorněni na naše nedostatečné poznání druhého člověka, než abychom nad ním mohli vynést definitivní závěr. Neznáme jeho dědičné danosti, hranice a možnosti. To zná jen Bůh, proto může být spravedlivý soudce. □

Ludvík Švihálek

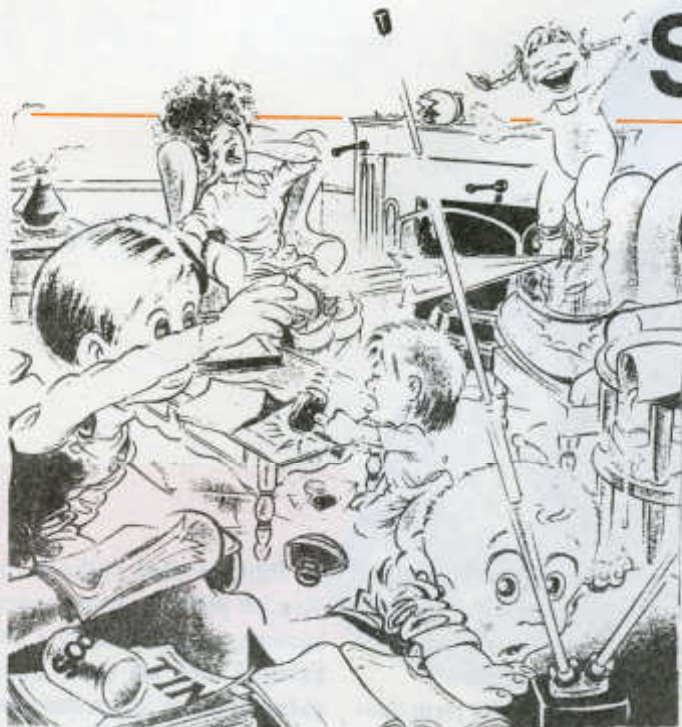

člověk se stává člověkem jen mezi lidmi – bez matky a otce, bez lidské společnosti to není možné. Jsou povahy, které v dalším životě podléhají více vlivu svého okolí, jiné méně. "Dokud byl doma, tak to byl hodný kluk. Ale tam na internátě se zkazil. To víte, kamarádi." Kolik jsme slyšeli podobných stesků smutných rodičů. Naopak, jsou lidé, kteří si

ti: právníci, obchodníci a lékaři.

Působení dědičnosti se zdá být děsivé. Co dědíme? Jistě – určité rodové znaky, barvu očí, vlasů – jen vzpomínáme známý odolý spodní ret u habsburského rodu. Dědí se dispozice k určitým nemocem, dokonce máme v genech zakódovánu i délku našeho života. Nesprávným způ-

Stres v rodině

Se slovem stres se dnes setkáváme často. Tvůrcem tohoto slova je profesor MUDr. Selye, biochemik a průkopník ve výzkumu stresu.

Doba, ve které žijeme, dostává přílehlavé pojmenování "věk nervozity". Ze všech stran na nás působí nejrůznější tlaky a podněty. Důsledkem bývá celkové přetížení psychické i tělesné. Této zátěži, se kterou se musíme nějak vypořádat, říkáme stres. Stres je reakce našeho těla na podněty kolem nás. Podněty mohou být příjemné i nepříjemné. Problémy nám vlastně nezpůsobují stresové situace, ale naše reakce na ně.

Zamysleme se, jak se vyrovnáme se stresem v rodině. To je nám nejbližší. Příklad ze života:

Pan Novák pracuje v kanceláři. Byl týden na nemocenské, teď je zase v práci. Na stole má spoustu nevyřízené korespondence a jiné práce, kterou za něj nikdo neudělal. Pracuje přesčas. Jeden ze spolupracovníků si toho všimne. Řekne mu, že je "šplhoun", když tu práci tak "žere". Novák mlčí. Když konečně přijde domů, čekají ho nové problémy. Jeho manželka Hana, která chodí rovněž do zaměstnání na plný úvazek, přišla před chvílí z práce. Doma zjistí, že by měl jít někdo nakoupit, než začne připravovat večeři. Mají dva dospívající kluky, oba mají "strašný" hlad. Jako obvykle mají naspěch, protože večer má každý nějaký program. Honza musí za půl hodiny na trénink házené, Jarda musí ještě do knihovny, aby sehnal nějakou literaturu k referátu z dějin. Má ho přednést zítra ve škole. Chce, aby mu otec pomohl a vyhledal mu něco i mezi svými knihami. Doufá také, že mu matka referát přečte a vylepší svými připomínkami. Ale matka musí ještě stihnout odnést šaty do čistírny.

Tak to byl jeden z těch napjatých dnů. Každá rodina zná takové dny, ale v některých rodinách napjaté dny převládají. Stres, který je s tím spojen, žádá svou daň.

V rodině jde samozřejmě i o stres dětí. Děti se vyrovnávají se stresem hůř než dospělí. Když začnou chodit do školy, tak se toho na nich chce najednou moc: podřídit se školnímu řádu, sedět v lavici a soustředit se, učit se apod. Pak jsou tu požadavky rodičů a učitelů. Právě tyto požadavky mohou znamenat pro děti velkou míru stresu. Všem stresorům (příčinám, které stres vyvolávají) se nemůžeme vyhnout. Proto musíme děti naučit, jak se k nim stavět. Důležité je vštěpovat dětem zdravé sebevědomí; to docílíme, když se zaměříme na několik bodů:

1. Stanovit si pravidla a předpisy. Samé příkazy a zákazy děti zbytečně matou. Shrňme je všechny do tří závazných pravidel, které by měly vystačit pro všechny oblasti.

Pravidlo a) Nesmíš škodit sobě.

Pravidlo b) Nesmíš škodit jiným.

Pravidlo c) Nesmíš ničit žádné věci.

Z těchto hledisek vycházíme, abychom společně s dětmi vypracovali pravidla podrobnější a dohodli se na jejich dodržování.

2. Kladný vztah k dítěti. Dospělý člověk potřebuje aspoň slovo uznání. Soustavnou kritiku dlouho nesnese. Což teprve dítě! Povzbuzujeme děti a pochvalme je, kdykoli se k tomu naskytne příležitost. Dejme jim ten pocit, že také něco znamenají. Naučme je, že těžké situace snadněji řešíme s humorem a s kladným vztahem k životu.

3. Umět vyjádřit svoje pocity. Rodiče by měli dítěti pomáhat naučit se slovně vyjádřit své pocity. Má-li problém, je potřeba ho jasně pojmenovat.

4. Podporovat schopnosti dítěte. Je úkolem otce i matky, aby si všimli, jaké má dítě schopnosti a zájmy, nebo dokonce v čem vyniká. Může to být v hudbě, ve sportu, ve zručnosti apod. Je třeba podporovat tyto schopnosti, aby dítě něco dokázalo. Slova uznání ho povedou k osobnímu uspokojení.

5. Výživa a tělesný pohyb. Především u dětí mezi šestým a dvanáctým rokem je důležité, aby se naučily uvědoměle rozumně jíst, nepřejídat se. Čím dříve s tím začnou, tím lépe budou chráněny před stresem, který vyvolává např. obezita. Umíte si představit, co posměchu zažije obézní dítě jen při takovém tělocviku? Při běhu je pořád poslední, na závodech ho žádné družstvo nechce. V takových případech bývají děti k sobě bezohledné.

6. Užitečná spolupráce. Dětem roste jejich pocit sebevědomí, když se mohou realizovat třeba v malých domácích pracích. Nejlépe, když mají přidělenou nějakou každodenní práci. Třeba utírání nádobí. Neporoučejte, nepřikazujte. Raději je povzbuzujte laskavými slovy, aby přidělenou práci dobře zvládly.

Nakonec několik tabulek:

Tři skupiny stresorů

Chemické

- cukr
- mnoho jídla
- málo jídla
- kofein
- sůl
- nikotin
- smog

Fyzické

- nedostatek pohybu
- zranění
- infekce
- příliš mnoho práce
- špatné počasí
- poruchy spánku
- hluk

Emocionální

- strach
- konflikty
- starosti
- zklamání
- pocit viny
- nuda
- ztráta

Příznaky stresu u dětí

A. Tělesné signály

- bolení hlavy
- cukání očních víček
- vlhké ruce
- nadýmání
- křeče ve svalch
- krátký dech
- studené ruce
- pocení nohou
- přemíra žaludeční kyseliny
- celkové vyčerpání
- zácpa
- studené nohy
- říhání
- průjem
- skřípání zubů

B. Signály v chování

- nechce se bavit s druhými
- nechce spolupracovat
- nemá na ničem zájem
- je lekávé
- často unavené
- drží se zpátky
- nesoustředí se
- izoluje se
- neklidné
- děsivé sny

Za zdraví své i svých dětí máme odpovědnost před Bohem. Musíme se naučit varovné signály rozluštit. Jde o to, aby člověk působení stresu překonával svou duševní a tělesnou aktivitou. K tomu musíme vést i děti. □

M. J. Wilson

"Nebesa slaví svého Stvořitele..."

Nad Atlantikem

Asi za 50 minut přeletíme Glasgow a budeme nad Atlantikem. Letíme rychlostí 900 km/hod, výška 10 000 metrů, venkovní teplota minus 51 stupňů. Kapitán s posádkou nám přeje příjemný let.

Brr – 51 stupňů! A my si to přitom hezky v teple šineme nad planetou. Kyslík k dýchání si vezeme s sebou v přetlakovém trupu letadla. Stačila by ale malá trhlinka – a byl by konec. Venku za okénky je totiž vzduch již velmi řídký a nestačí k životu. Přesto je to zvláštní obal, který obklopuje a chrání naši zemi, totiž ozónová vrstva, sahající až do výše 48 km nad zemí.

Kyslík. Asi o něm moc nepřemýšlíte. Myslíte si, že máte jiné důležitější starosti. Ale zkuste strčit hlavu pod vodu, za 2 minuty budete mít jen jednu jedinou touhu – nadechnout se. Ano, ty nejdůležitější věci, které k životu potřebujeme, jsou zarmo.

Jak asi vznikl kyslík? Pokusme si to představit. Naše země prý pomalu chladla jako koule žhavé lávy. Bylo to pusté škvároviště. Aby mohl vzniknout život, byl potřebný kyslík. Někteří teoretici vyslovili domněnku, že k tvorbě kyslíku mohlo dojít z fotodisociace vodních par ultrafialovým zářením, které až dodnes neustále útočí na naši planetu. Přední atomový fyzik světového jména Harold Urey však dokázal, že tento proces nebyl možný. Vlnové délky potřebné pro fotolýzu jsou právě ty, které kyslík odrážejí. Produkce kyslíku by tedy byla přerušena, hned jak by začala.

Kyslík je produktem fotosyntetických buněk zelených rostlin. Ty ale potřebují k životu dostatek slunečního světla a zároveň zaštitění proti ultrafialovému záření, jež je částí slunečního světla. A právě kyslík odfiltrává ty vlnové délky ultrafialového světla, které jsou pro rostliny nejničivější. Zároveň však dovoluje průnik viditelného světla potřebného pro fotosyntézu a tím opět tvorbu kyslíku. Jedno není možné bez druhého – kyslík bez rostlin a rostliny bez kyslíku. Z toho logicky

Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou

vyplývá, že nebyl možný žádný milióny let trvající vývoj. Obojí se muselo objevit najednou, muselo být uvedeno do činnosti v jediném okamžiku stvoření.

"Nebesa jsou daleko nejvelkolepějším produktem celé přírody. Dýchají za nás a ještě nás chrání před milióny meteoritů, které dopadají na vnější slupku této membrány a tam se třením spálí. Bez této ochrany by zemský povrch za chvíli vypadal jako krátery posetá měsíční tvář. Je radost vědět, že nahoře je stále ten klapot a šum – jako když padá déšť na střechu za teplé jarní noci." Tak to vyjádřil L. Thomas.

Hovím si v pohodlném letadle a přemýšlím o kyslíku deset tisíc metrů nad Atlantikem. Najednou podřimující spuluceující nějak ožívají, něco se děje. Letušky tlačí uličkou mezi sedadly vysokou skříň a z ní vytahují malé podnosy s jídlem. Podává se večeře. Máme rýži a dušené kuře se zeleninou. Prima! Dříve než nás vyslali na tento let přes oceán, personál letiště vybavil letadlo vším potřebným pro cestující i posádku. Myslím na desítky těch lidí, které asi nikdy neuvidím, ale bez nich by tento let nebyl možný.

V srdci mám náhle zvláštní pocit. Před mnoha lety pro nás podobně někdo připravil celou tuto planetu, abychom na ní mohli žít. Nevidíme ho sice, ale každé naše nadechnutí dokazuje jeho péči o nás. Ten pocit je vděčnost!

Blížíme se k cíli. Nad New Yorkem je zataženo a fouká silný nárazový vítr. Letadlem to začíná házet a čím jsme blíže k zemi, hukot větru sílí a výkyvy jsou stále nepříjemnější. Všichni ztichli. Mnozí zavřeli oči a opřeli se hlouběji do sedadla. Když kola podvozku letadla zahučela na přistávací ploše Kennedyho letiště, všichni jsme kapitánovi zatleskali, tak jak se to dělalo kdysi. Dnes to už většinou nikdo nedělá. Létání i přistávání je totiž docela běžná záležitost. My jsme ale cítili, že si to zaslouží.

Možná, že ve svém životě považuješ mnohé věci za samozřejmé, ale až se budeš chtít zhluboka nadechnout – vzpomeň si na tyto řádky. Je možné, že prožiješ podobný pocit vděčnosti za to, že je to vůbec možné. □

Ludvík Švihálek

Chcete zbohatnout? Rádi byste trávili dovolenou na atraktivních místech? Chcete být v životě úspěšní a oblíbení?

Takové a podobné touhy nosíme ve svých srdcích. Těm, kterým se naplnily, se obdivujeme a pokládáme je za šťastné, blažené lidi.

Ježíš vidí věc paradoxně jinak. Blahoslaví své posmívané, pomlouvané, pokorné a tiché, lkající a žíznící učedníky. Blahoslaví ty, kteří i za takových okolností zaujmají jeho postoje – jsou milosrdní, pokorní a čistého srdce. Jen takovým postojům patří zaslíbení, jen oni mají pečeť věčnosti. Jako kdysi Mojžíš z hory Sinaj, tak nyní Ježíš vyhlašuje z hory program Božího království.

Žijeme v době, kdy je snaha napravit křivdy minulosti. Současně se také ukazuje, že největší potřebou jsou lidé čistého srdce. Lidé, kteří se nedají koupit ani prodat. Co znamená mít čisté srdce? Jak se naplní zaslíbení, že takoví "Boha viděti budou"?

Když se Jurij Gagarin vrátil z kosmu, dostal na tiskové konferenci zajímavou otázku: "Viděl jste ve vesmíru Boha?" Kosmonaut odpověděl, že se díval, ale Boha nikde neviděl. Brzy poté dostal Gagarin dopis od jednoho děvčátka ze Švédska. Bylo tam napsáno: "Pane Gagarine, máte čisté srdce? V bibli je přece psáno, že lidé čistého srdce Boha uvidí a jak to, že jste jej neviděl?" Nevím, jak kosmonaut na tuto otázku odpověděl. Mnohem důležitější je, jak na ni odpovíme my. Máš čisté srdce? A vidíš Boha?

Co je to "čisté srdce"? Není to jen krásná metafora, bez jasného obsahu? Bible však není knihou duchaplných metafor a nadpozemských ideálů, ale konkrétního jednání. Tak třeba v Žalmu 24 je myšlenka čistého, ryziho srdce spojena s čistými, nevinnými rukama. Mít "čisté ruce",

Pár lidských slov

to je devíza, které rozumíme a kterou dnes dokážeme ocenit. Je to něco konkrétního. Vidíme to třeba v inzerátech na pracovní konkursy, kde se vedle odbornosti požaduje i "bezúhonná minulost", což je jen jiný výraz pro "čisté ruce". Aby měl někdo "čisté ruce", musí mít dříve "čisté srdce". Tak to vysvětluje Ježíš dále v kázání na hoře. Říká např., že hříchem není jen někoho zabít, ale že hřích začíná v srdci. Kdo se hněvá na svého bratra, kdo jej ponižuje a zatracuje, ten hřeší. (Mt 5,22) Pán Bůh, který stvořil člověka k svému obrazu, chrání nejen holý život člověka, ale i jeho důstojnost a krásu. Člověk čistého srdce o tom ví, a proto je blahoslavený.

Stejně je tomu i s dalším rozšířeným hříchem – cizoložstvím. Hřích začíná již v srdci. "Kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcizoložil ve svém srdci", řekl Ježíš. (Mt 5,28) Všichni chodíme kolem novinových stánků, z jejichž výloh na nás otvírají náruč rozmanité Evy, oblečené jak je Pán Bůh stvořil. Člověk čistého srdce však vidí v každém člověku Boží obraz a má proto k druhému pohled vztah úcty. Tak, jak to kdysi radil ap. Pavel mladému Timoteovi: "Měj postoj k starším ženám jako k matkám, k mladším jako k sestrám, vždy s čistou myslí." (1 Tim 5,2)

Člověk čistého srdce také čistě mluví. Jeho řeč je "ano, ano – ne, ne". (Mt 5,37) Nepotřebuje mluvit polopravdy ani chytračit.

Řekněme si ještě, že čisté srdce není přirozená lidská výbava nebo možnost, pro kterou se můžeme svobodně rozhodnout. Čisté srdce je Boží dar. Těm, kdo jej přijmou, je dáno zaslíbení, že uvidí Boha. Toto zaslíbení je pro náš budoucí život velmi důležité: vždyť ap. Jan tak popisuje vykoupené. (Zj 22,4) Platí ovšem i pro současnost. "Ti, kdo jsou čistého srdce, poznávají Stvořitele v díle jeho mocné ruky, v přírodních krásách naplňujících vesmír. Ještě zřetelněji čtou zjevení jeho milosrdenství, dobrotivosti a milosti v jeho psaném slově. Ti, kdo jsou čistého srdce, žijí zde na tomto světě jako v přítomnosti Boží a v budoucím, nesmrtelném stavu budou vidět Boha tvář v tvář." (EGW, Myšlenky šťastného života, str. 26) Prosme proto spolu s Davidem:

*Stvoř mi čisté srdce, Bože,
a obnov v mém nitru pevného ducha.
Nezavrhuj mě od své tváře
a Ducha svého svatého ode mne neodnímej!
Dej, ať se veselím z tvé spásy,
podepři mě duchem oddanosti.*

Petr Krynský

Stalo se to před léty, kdy nebylo zvykem na veřejnosti hovořit o Bohu. Tenkrát jsem byla ještě mladá, bibli jsem nerozuměla tolik jako dnes. Neznala jsem zpaměti verše, kterými je možno trpícího člověka "pohladit po duši".

Je noc. Oddělení spí a já tiše vcházím na pokoj, kde s těžkým infarktem namáhavě dýchá moje pacientka. Je mi jí líto. Snad nikdy předtím ani nikdy potom jsem se nesetkala s pacientem, který by vážil víc než 200 kg. Ona je tou výjimkou. Uvědomuje si, jak je pro nás obtížné třeba jen ustlat pod ní lůžko. Přicházím k ní. Nespí. "Potřebujete něco?" ptám se. "Chci člověka!" vyhrkne ze sebe. V ten okamžik se moje ruka dotýká její. Sedám si k ní a jemně ji hladím...

Pak několikrát odbíhám za jinou prací, ale vždy znovu a znovu se vracím k ní. Služba mi brzy skončí. Opět se vracím. Jako by cítila, že budu muset odejít, přerušovaně šeptá: "Já tu chci mít člověka!"

Skláním se k ní, dodávám si odvalu a rozechvělým hlasem jí říkám: "Člověk přijde a zase odejde. Věřte v Boha, prostě ho o pomoc a určitě vám pomůže. I mně v životě hodně pomohl..." Naše oči se setkávají. Chvilku se nechápavě dívá a pak – snad se mi to jenom zdá? Mám pocit, že její tvář se vyjasňuje, že se usmívá. Ještě jednou ji pohládím po vlasech a odcházím...

Vracím se domů pěšky. Je ještě tma. Miluji tyto návraty domů ve tmě a v tichu. Jsou to chvíle, kdy celou cestu hovořívám s Bohem, nikdo mě přitom nevidí a neslyší, jen On. A já ho teď prosím, aby té mé pacientce pomohl, aby k ní byl milosrdný. Aby se netrápila.

Další den nastupuji do služby a při čtení "Hlášení" zjišťuji, že zde chybí její jméno. Cedulka na tašce s jejím ručnickem mi jasně napovídá, že moje pacientka zemřela několik hodin po mém odchodu...

Vracím se ve vzpomínkách o den zpátky. Znovu vzpomínám na její poslední probdělou noc. Kdysi bývala učitelkou. Určitě mnohokrát musela dětem vyprávět, že Bůh není. Možná, že tomu i sama věřila. K čemu by jí dnes byl tento životní názor? A pak zas vidím ty její velice modré oči, jak se bolestně a přitom šťastně usmály, když slyšely těch mých pár slov na rozloučenou...

Někdo má to štěstí, že pozná a uvěří ve svého Stvořitele již v mládí. Někdo má k tomuto přesvědčení příležitost až v posledních hodinách života. Asi jako ona. Vždyť Pán Ježíš nám o vstupu do Božího království vyprávěl krásné podobenství: Neboť s královstvím nebeským je to tak, jako když jeden hospodář hned ráno vyšel najmout dělníky na svou vinici. Smluvil s dělníky

Epištola na rozloučenou

denár za den a poslal je na vinici. Když znovu vyšel o deváté hodině, viděl, jak jiní stojí nečinně na trhu a řekl jim: "Jděte i vy na mou vinici a já vám dám, co bude spravedlivé." Oni šli. Vyšel opět kolem poledne i kolem třetí hodiny odpolední a učinil právě tak. Když vyšel kolem páté hodiny odpoledne, našel tam další, jak tam stojí a řekl jim: "Co tu stojíte celý den nečinně?" Odpověď mu: "Nikdo nás nenajal." On jim řekl: "Jděte i vy na mou vinici." Když byl večer, řekl pán vinice svému správci: "Zavolej dělníky a vyplat jim mzdu, a to od posledních k prvním." Tak přišli ti, kteří pracovali od pěti odpoledne a každý dostal denár. Když přišli ti první, měli za to, že dostanou víc; ale i oni dostali po denáru. Vzali ho a reptali proti hospodáři: "Tihle poslední dělali jedinou hodinu, a tys jim dal stejně jako nám, kteří jsme nesli tíhu dne a horko!" On však odpověděl jednomu z nich: "Příteli, nekřivdím ti! Nesmluvil jsi se mnou denár za den? Vezmi si, co ti patří, a jdi! Já chci tomu poslednímu dát jako tobě; nemohu si se svým majetkem udělat, co chci? Nebo snad tvé oko závidí, že jsem dobrý? Tak budou poslední první a první poslední." (Mat 20,1-16)

Ano – v Božím království nebude rozdíl mezi těmi, kdo uvěřili jako děti či mladí lidé a mezi jinými, kteří uvěřili třeba na sklonku života. Bůh dobře ví, kdy a jakou příležitost měl každý z nás k tomu, aby v něho uvěřil. Pán Ježíš nám všem nabízí s tejnou odměnou – věčný život.

Moje myšlenky se vrací zase zpátky. Utrpení skončilo, pacientka už žádnou bolest nevnímá. Mlčky, aniž si to uvědomuje, čeká...

Až jednou v "poslední den" Pán Ježíš znovu podle svého slibu přijde na tuto zem a vezme si své věrné k sobě, pak určitě poznám, zda těch mých pár slov na rozloučenou mělo smysl...

H. M.

Poslední číslo ročníku, poslední epištola, tedy poslední dopis. Dopisy mohou být výborným komunikačním prostředkem (nemyslím tolik na ty psané počítačem, ale na dopisy psané rukou). Můžeme se v nich svěřit, podat svědectví, potěšit, reagovat. Také riskovat, že se příliš otevřeme a nebudeme pochopeni.

Dovolte mi dnes, v dopise na rozloučenou, připomenout muže, který napsal řadu epištol – dopisů. Nemyslím teď na dr. Schweitzera, kterému docházela osobní pošta v pytlích, ani na slavné literáty. Připomeňme si epištoly křesťana Pavla z Tarsu. Některé z nich obsahuje bible. Když je pročítám, zdá se mi, že je to jakýsi deník o životě s Kristem.

Je možno vést si pracovní deník, denní záznamy o rodinných výdajích, deníček novorozence, denní záznamy o tréninku a osobních rekordech, zapisovat zážitky z cest nebo osobní úspěchy. Vedení takových zápisů je opodstatněné, ale Pavel píše deník o životě s Kristem.

Jak užitečné by bylo vést si takové záznamy.

Podívejme se na Krista v Pavlově životě. Pavlovy zkušenosti dodnes obohacují a inspirují křesťany.

Čím vším byl Kristus pro Pavla – Saula z Tarsu?

Nejdříve nepřítelem. Pak vstoupil do jeho života jako světlo, změnil směr jeho myšlení, smysl jeho snah. V Kristově světle začal Pavel vidět jinak sám sebe, křesťanství...

V záznamech o Pavlových modlitbách nacházíme Krista, kterému Pavel adresuje mnohem více poděkování než proseb. Krista, který ví, co potřebujeme, dříve než my o to prosíme. Svému milovanému Ježíši předkládá apoštol na každodenních

modlitbách všechny sbory, které založil... Těm sborům Pavel píše. Epištoly o Ukřižovaném. Znovu předkládá jediné téma, které je hodno šíření: ukřižovaný a zmrtvýchvstalý Boží Syn.

Na konci pozemského života je Kristus pro misionáře Pavla ještě více přítelem než na všech předchozích radostných i nebezpečných cestách Asii i Evropou. Když píše svému žákovi Timoteovi o svém prvním soudním stání před císařem, poznamenává tiše a bez hořkosti: "Při mé první obhajobě nikdo při mně nebyl, všichni mě opustili. Kéž jim to Bůh nepočítá. Pán však při mně stál a dal mi sflu..." (2 Tim 4, 16.17b)

Kristus nebyl jen jediným Pavlovým přítelem u soudu. Byl také jeho svrchovaným soudcem. Císař Nero, jehož obličež nesl stopy zhýralého života, nemohl být Pavlovým soudcem. Jak by vůbec mohl pochopit motivy Pavlových "zločinů"?

Snad tehdy Pavel myslel také na to, co slyšel o Kristově odsouzení. Věděl, že tady v Římě, při jeho výslechu, zase někdo chce soudit Krista a jeho pravdu. A tak tu vlastně před Neronem nestojí obžalovaný Pavel, ale Pavel svědek, Kristův svědek.

Jak klidně stojí před soudem ten, kdo ví, komu uvěřil a má jistotu, že jeho bohatství nikdy nikdo nezkonfiskuje, ani kdyby do konce života nevyšel z vězení. Je si jistý, že Kristus je schopen uchovat to, co u něj uložil.

Krista, kterého Pavel původně považoval za nepřítele, přijal jako světlo, jediný předmět svého kázání, jako přítele a svrchovaného soudce. V Kristu vše pro něj začíná i vrcholí.

Hleďte, prosím, Krista! V Pavlových epištolách, v celé bibli. Hleďte místa, kde chtěl vstoupit do vašeho života.

A zkuste si o tom psát deník. □

Vaše Pavla

Milí čtenáři,

protože nám stále ještě přicházejí reakce na dosti diskutované číslo ZD 2/92 anebo reakce na Vaše reakce, uveřejňujeme pro vyvážení obrazu pohledu čtenářů na toto téma ještě jeden příspěvek. LS

Vážení přátelé!

Na rozdíl od kritiků 2. č. ZD, jejichž připomínky jste otiskli v č. 4. ZD, jsem byl s tímto číslem velice spokojen. Byl nejvyšší čas něco takového napsat. Je zřejmé, že tito horlivci nečetli pořádně ani toto Znamení doby, ani pozorně nestudují bibli. Při studiu Starého zákona snadno zjistíme, že řada jeho osobností od Mojžíše, přes Josefa Egyptského až po Davida a Šalomouna a mnohé další se zabývala politikou – česky řečeno veřejnou činností nebo správou veřejných záležitostí. Politika totiž není špinavá ani čistá, je taková, jací lidé ji dělají. Pokud budou křesťané považovat politiku za soubor jakýchsi nečistých machinací sloužících k získání a udržení moci nad společností, místo aby vnesli do společenské správy zásadu křesťanské služby bližním, potud nám budou do politiky dělat i lidé nevalných kvalit.

Žádným světlem pro okolní svět nejsou ani ti křesťané, kteří s okázalou lhostejností bojkotují svobodné volby, zatímco za minulého režimu byli poslušni volebním fraškám. Je třeba zbavit se předsudku, že politika a náboženství nepatří k sobě. Jsme na světě, musíme tedy na dění ve světě odpovídajícím způsobem reagovat.

S pozdravem

Jaroslav Stejskal, Krnov

Izraelci a Palestinci vysazují společně olivové stromy

Z Jeruzaléma se dovídáme, že v Davidově Městě nedaleko Jeruzaléma věřící Židé a Palestinci společně vysazovali mladé olivové stromy. Stalo se tak u příležitosti židovského "Svátku stromů". Mladé olivy mají být symbolem míru. Jak psal izraelský tisk, chtějí členové židovské náboženské mírové skupiny, kteří přinesli sazenice, protestovat proti ničení stromů dřívě vysazených Palestinci v nově zakládaných židovských sídlištích. Jeden Palestinec se vyjádřil, že tato mírová akce ukazuje, že ne všichni mladí věřící Židé jsou šovinisté. Slavnost stromů je prastará židovská slavnost. Izraelci jdou v tento den do polí a lesů, aby vysazovali nové stromy a tak opět zalesňovali svou zemi.

Mládež staví domy pro malomocné

Koncem r. 1991 se rozhodla adventistická mládež v Německu postavit pět domů pro malomocné v Khokaně, nepálském středisku pro malomocné. Mládež pracuje pod vedením organizace ADRA. Po schválení projektu vyzvalo 30 mladých chlapců a děvčat další mladé lidi, aby se připojili. Potřebují především zedníky, malíře, elektrikáře, stavební zámečníky, tesaře, instalatéry, dvě zdravotní sestry a studenty medicíny. Začátkem r. 1992 už pracují dobrovolníci na schváleném projektu. Každý konec týdne je vyhrazen na poznávání země a lidí. Tito dobrovolníci si cestu do Nepálu – 1700 marek – platili sami. Celé zaopatření, pobyt, kapesné a pojištění má na starosti ADRA. Na další předpokládané výdaje se vybírá ve sborech v Německu při dobrovolných sbírkách. Podobný projekt jako teď Němci, provedla před časem v Nepálu i adventistická mládež z Japonska. Výsledky byly velmi dobré. (Informationen)

Zrovnoprávnění protestantských církví

Španělský parlament uzákonil zrovnoprávnění protestantských svobodných církví s církví římskokatolickou. Poprvé v dějinách Španělska uznává zákon oficiální funkci evangelického duchovního a staví ho na roveň katolickému knězi. Tim se dovoluje protes-

tantským duchovním oficiálně působit v nemocnicích, ve věznicích, v domovech důchodců, ve školách jakož i v armádě. "Svaz evangelických církví", ke kterému patří i svobodná církev adventistů sedmého dne, byl založen r. 1985. Ve Španělsku je na 50 000 protestantů, celkem obyvatel je na 38 milionů.

"Hlas naděje" vysílá z Novosibirska až do Indie

Adventistické rozhlasové vysílání – Hlas naděje – se uskutečňovalo dosud ze západní Evropy do států východního bloku. Dnes už to není třeba. V současné době např. rádio Moskva vysílá svými třemi stanicemi denně 6 hodinový program "Hlasu naděje" a pokrývá velmi kvalitně severní střední a jižní Evropu. Rádio Novosibirsk má 15 stanic a vysílá denně 23 hodinový program "Hlasu naděje". Jeho cílem je zasáhnout Sibiř, Barmu, severní, střední a jižní Indii, Uzbekistán, severní a západní Čínu a Sýrii. Tyto země byly z vysílače na ostrově Guam těžko dosažitelné a jiným způsobem se k nim není možné dostat.

Španělsko

Ve Španělsku klesl počet katolíků v posledních dvaceti letech o 24%. Jak vyplývá z výsledků ankety, uveřejněných v Madridu, hlásí se dnes ke katolické víře 72% obyvatelstva, zatímco v r. 1970 to bylo ještě 96%. Třináct procent dotázaných se považuje za ateisty. Kromě toho prohlásilo osmdesát jedna procent, že věří v Boha, ale pouze padesát dva procenta věří v existenci nebe. □

Cti svého otce i matku,

**abys byl dlouho živ na zemi,
kterou ti dává Hospodin,
tvůj Bůh.**

bible

(z Desatera Božích přikázání)